

Vana-Võromaa käsitööliste koostöö novembri ümarlaua kokkuvõte

Toimus 18.11.2015 aadressil Jüri 19A I korrusel, MTÜ Aila Näpustuudios (*käsitiitartõ Aila man*) kell 14.00-16.30

Arutelu juhatasid Külli Eichenbaum ja Vilve Oja Võru Instituudist.

Kohal olid:

Liivi Liinamägi, Aili Pöder, Merike Rebane, Reet Pettai, Karille Bergmann, Aila Kikas, Malle Avarmaa, Piia Suvi, Anne-Ly Kütt, Carmen Kungas, Ellen Nukk, Juta Salmistu.

PÄEVAKORRAS:

1. Teadmiste ja kogemuste jagamine villase lõnga värvimisest looduslike vahenditega. Seletab ja näitab Vilve Oja.
2. Info ja uudised. Jõululaada ja müügi korralduse küsimused. Ja jätkuvalt koolituste ning töötubade plaani täpsustamine. Vilve ja Külli
3. Oma käsitööesemete esitlemine.

1.

Vilve Oja kõneles taimedega värvimise ajaloost. Tekstiilide värvimise oskus on sama vana kui kanga kudumine ehk et hiinlased ja egiptlased oskasid värvida juba 4000 aastat tagasi. Arvatavasti oli esimeseks värvitavaks materjaliks siid ja esimesteks värvideks sinine ja punane.

Euroopasse jõudis värvioskus 13.sajandil ning laiemalt hakkasid oskused Euroopas levima 16.sajandil. Põhjamaades on vanimad värvitud lõnga leiud rauaajast ning esimesed värvimisjuhised on 18.sajandist.

Ajalooliselt peetakse tähtsaks aastat 1826, kus Saksamaal leiutati aniliinvärv, mis oli tõeliseks revolutsiooniks tekstiilide ja lõnga värvimises.

Eesti ajaloost on teadaolevad esimesed taimedega värvitud riitusesemed Pariselja turbaraba 14.sajandi vöö ja paelad, mille kudumisel on kasutatud kollast ja punast lõnga. Kirde-Eestist Jõugalt, muistsetele vadjalastele kuulunud kalmest on pärit tükike villast kindapära, mille valgel põhjal on sinine ja punane hambuline ornament. Eestikeelses kirjanduses on avaldatud taimedega värvimise retsepte alates 1900-st aastast.

Villase lõnga ja villa taimedega värvimise etapid on:

- Taimede korjamine (lehed, puukoored, õitsvad taimed)
- Pesemine ja loputamine
- Peitsimise protsess
- Värvimise protsess
- Värvimisel saadavad erinevad värvinüansid (järelpeitsimine)
- Värvide kinnitamine
- Pesemine
- Loputamine
- Kuivatamine

Ettekande kokkuvõttesse oli Vilve Oja välja toonud ka Vana-Võromaa piirkonna meistrid, kes teadaolevalt on taimede ja seentega värvitud. Nendeks on: Maarika Sepp, Aili Pöder, Sirje Hainas, Helve Alla, Reet Pettai, Anne-Ly Kütt ja Maavillane MTÜ.

Lisaks ettekandjale olid ka teised meistrid kaasa võtnud oma lõnga- ja töönaidised, mida omavahel arutades ja teadmisi jagades ringi lasti käia. Vilve Oja oli kaasa võtnud ka taimedega värvimise alast kirjandust.

2.

Vilve Oja ja Külli Eichenbaum andsid teada, et Uma Puut e-poes (<http://demo.umapuut.ee/>) on välja pandud esimesed meistrid ja nende tööd. Ühiselt vaadati kuidas need on paigutatud, millised pildid ja tekstid on välja pandud ja kuidas see üldises plaanis välja paistab. Tänaeks olid e-poodi üles saanud järgmised meistrid ja nende tööd: Aili Pöder (villast kudumid ja märkmikud), Heli Viks (linasest käterätikud ja saunalinad), Karille Bergmann (rahvuslikus stiilis kotikesed, rahvarõivaste

õmblemine), Marika Sepp (köidetud raamatud ja pliiatsihoidik), Merike Rebane (käsitsi tehtud õnnitluskaardid, rahvuslikus stiilis kalossid)ja Toomas Kalve (kooreüraskikäikudega riidevarn, lukk sauna uksele).

Toimetamisel on veel Maia Kulla (sallid), Reet Pettai (koeravilla sokid), Aivar Rumvolti (keraamika), Helvi Hõimla (stressiloomad), Jana Kupitsa (maalitud keraamika), Aila Näpustuudio (pihuloomad), Ester Kuusingu (vööd,paelad), Irina Bobkova (sõled,prossid).

Külli tuletas meelde, et jätkuvalt on oodatud meistrite Vana-Võromaa pärandiga seonduvad tooted ja jutud ning kellel puudub toodete pildistamise võimalus saab veel piltnikule ülesvõtmiseks saata.

Külli Eichenbaum tutvustas käsitöötoodetele mõeldud pakendi kleebist (nii must-valge kui värviline versioon) mida meistrid said ka kaasa võtta.

Reet Pettai tutvustas oma kinnaste/sokkide pakendit ja selle kujundust kus oli oskuslikult ära kasutatud Vana-Võromaa sümbolikat. Ta jagas ka kogemusi pakendi ostmise võimalustest lõunanaabrite juurest.

Vilve Oja jätkas ees ootavate koolituste tutvustamist ning info jagamist:

- 19.11 on käsitöötare vaseliste koolitus, mida viib läbi Malle Avarmaa
- 28.11 on kultuurimajas Kannel mess, kuhu oodatakse MTÜ-sid ja ka üksikkäsitöölisi oma kaupa müüma. Lisaks müügile on seal võimalus külastada teemakohaseid loenguid.
- 30.11 on kavandatud Kadi Pajupuu mentorkoolitus teemal „Käsitöötoodete esitlemine ja väljapanekute kujundamine. Kellaeg on täpsustamisel, kuid arvatavalt algusajaks saab kas 12.00 või 13.00. See on hea algus Aila Näpustuudios peetava jõulumüügi (01.12-18.12) väljapaneku üle vaatamiseks ja arutlemiseks.

Uuel aasta koolituste osas käivad läbirääkimised, kuid plaanis on:

- Värviopetuse koolitus, kus saab iga osaleja teha endale värviringi ja omandab algteadmised värviopetusest.
- Meelis Kihulasega on täpsustamisel vana mööbli restaureerimise pikem koolitus, kus osaleja saab restaureerida väiksema eseme (näiteks tool). Ilmselt saavad õpitoad alguse jaanuari esimesel poolel Võru Instituudi saalis.
- Carmen Kungas on valmis huvi korral läbi viima Vana-Võromaa hame õmblemise pika koolituse.
Carmen rääkis lühidalt, et tahab alustada täiesti algusest hamme tegemist: konstrueerimine, tikkimine, kokku õmblemine jne. Alustada võiks jaanuarist. Ei ole veel päris kindel kui pikalt ja kui tihedalt koos käima hakkatakse, kuid võiks välja pakkuda 4 tundi korraga ja korra-paar kuus. Kokkusaamise kohaks jääks käsitöötare. Kui hammega valmis saadakse siis on võimalik ka edasisi koolitusi plaanida, et komplekt kokku saaks. Õpitoas võiks olla 8-10 max. õppijat. OTSUSTATI: Carmen teeb kalkulatsiooni, saadab info Vilvele-Küllile, et saaks laiale ringile kuulutada ja huviliste ringi välja selgitada.
- Külli Eichenbaum andis teada, et uue aasta osas pole meie käsitöövõrgustiku tegevuste rahastamisest veel mingit selgust. Kokkusaamisel maaelu ministriga esitleme senitehtut ja tutvustame jätkuplane. Tuleval aastal jätkatakse tsõoriklaudadega vaatamata sellele, et Vilve tööleping lõpeb detsembri lõpuga.

Detsembris on juba tavaks saanud Võrumaa käsitöö esitlus-müük Riigikogus. Vilve andis teada, et kes tahab oma kaupa Liia Veskiga Riigikokku kaasa anda peab tööd sildistama, selleks peab sildil olema meistri nimi ja kauba hind. Kauba hinnale lisada 10%, mis kajastub juba sildil olevas hinnas. Liia Veski tuleb ise meie kaubale järgi 01.detsembri päeval. Selleks tuua kaup hiljemalt 30.nov. Võru Instituuti.

Kes tahab Aila Näpustuudio jõulumüügiks kaupa tuua, peaks selle Vilve kätte tooma 30.nov hommikuks, et kell 12.00 algavaks Kadi Pajupuu mentorkoolituseks jõuaks väljapaneku üles sättida. Koos Kadiga saab mentorkoolituse raames kauba ja selle müügiatraktiivsuse üle vaadata.

Seoses Aila Näpustuudio jõulumüügi ja õpitubade korraldamisega palus Aila Kikas graafikusse kirja panna, millal keegi saab tulla müüma ja kes milliseid õpitube on valmis tegema.

3.

Kaasavõetud käsitööesemete tutvustamine. Mitmel meistril olid oma tooted kaasas ja päeva lõpetuseks sai nende kohta põhjalikult pärida. Seekord oli kaunite kudumite ja kirivööde kõrval ka hargipitsi tehnikas valminud vest ning hulgaliselt tikitud töid.

Nagu eelmisel korral oli plaanitud, **toimub järgmine tsõõriklaud 16. detsembril käsitöötaires** aadressiga Jüri 19 A, I korrusel(Polikliiniku maja) algusega kell 14.00
Kokkusaamisel arutusele tulevad teemad selguvad jooksvalt, kutse täpsema kavaga saadetakse laiali vähemalt nädal enne kokkusaamist.

Kokkuvõtte koostas Vilve Oja